

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/z-milosci-do-matki/165514,Aleksandra-Zagorska-18821965.html>
20.04.2024, 00:18

Aleksandra Zagórska (1882-1965)

**Podpułkownik Wojska Polskiego, organizatorka i komendantka
Ochotniczej Legii Kobiet, działaczka niepodległościowa**

Aleksandra Zagórska była córką Antoniego Lubicz-Radziwińskiego i Flory z Dzieciotowskich. Jeszcze jako uczennica gimnazjum włączyła się w działania PPS, m.in.: poprzez kolportaż odez. Od 1905 r. była członkiem Organizacji Bojowej PPS. Brała udział w produkcji materiałów wybuchowych. W marcu 1908 r. została aresztowana i przewieziona na Pawiak. Dzięki łapówce została uwolniona od zarzutów i tymczasowo zwolniona z aresztu. Wyjechała do Lwowa, skąd na polecenie Tomasza Arciszewskiego przewoziła broń i wydawnictwa PPS na tereny Kongresówki. W 1911 wstąpiła w szeregi Związku Walki Czynnej oraz Związku Strzeleckiego we Lwowie. Była organizatorką kobiecych drużyn Polskiej Organizacji Wojskowej.

W czasie I wojny światowej brała udział w obronie Lwowa. W walkach poległ także jej syn, Jurek Bitschan. Po śmierci chłopca powstała popularna „Ballada Jurku Bitschanie” do słów poetki Anny Fischerówny:

*Mamo najdroższa bądź zdrowa
Do braci idę w bój
Twoje uczyły mnie słowa
Nauczył przykład Twój...*

Aleksandra wzięła też czynny udział w wojnie polsko-bolszewickiej jako naczelniczka Wydziału Ochotniczej Legii Kobiet. Była organizatorką Związku Legionistek Polskich, w którym do 1939 r. funkcję prezesa. W czasie II wojny światowej działała w konspiracji piłsudczykowskiego Konwentu Organizacji Niepodległościowych.

Aleksandra Zagórska (domena publiczna)

Za służbę Rzeczypospolitej otrzymała m.in.: Krzyż Niepodległości z Mieczami, Krzyż Obrony Lwowa, Krzyż Walecznych, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski i Złoty Krzyż Zasługi.

Była trzykrotnie zamężna. Prócz Jurka, miała jeszcze drugiego syna, Władysława. Zmarła 14 kwietnia 1965 r. w Warszawie.